

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2022

TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025

Sisällysluettelo

1.	PUHEENJOHTAJAN KATSAUS	2
2.	TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025.....	3
2.1.	Tarkastuslautakunnan kokoonpano	3
2.2.	Tarkastuslautakunnan työskentely.....	3
3.	EDELLISEN VUODEN ARVIONTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI	5
3.1.	Vuoden 2021 arviointikertomuksen suositusten käsittely	5
4.	HAVAINNOT TILINTARKASTUSKERTOMUKSESTA 2022	6
5.	KAUPUNGIN TALOUDEN TASAPAINOISUUS	7
6.	TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	8
6.1.	Toiminnalliset tavoitteet	8
6.1.1.	Yleiset tavoitteet.....	8
6.1.2.	Hyvinvointipalvelut.....	9
6.1.3.	Elinvoima	10
6.1.4.	Tila- ja infrapalvelut	10
6.1.5.	Konsernin toiminnalliset tavoitteet.....	10
6.2.	Toiminnallisten tavoitteiden arviointi	11
6.3.	Taloudelliset tavoitteet	11
7.	TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE	11
8.	ALLEKIRJOITUKSET	13
9.	LIITTEET.....	14
9.1.	Tarkastuslautakunnan tehtävät.....	14
9.2.	Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma vuosille 2021–2025 (päivitetty 22.9.2022).....	16
9.3.	Tarkastuslautakunnan työohjelma 2022–2023	18

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2022

1. PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Kuten edellisessä tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessakin todettiin, vuosi 2022 on uudelle kaupunginvaltuustolle ensimmäinen kokonainen vuosi, jossa tuore, vuonna 2021 valittu, valtuusto pääsi toteuttamaan omaa strategiaansa kaupungin toiminnan järjestämiseksi.

Arviointikertomuksessa ja toiminnassaan vuonna 2022 tarkastuslautakunta on keskittynyt kolmeen teemaan. Olemme arvioineet, kuinka edellisessä arviointikertomuksessa esitettyjä parannuksia on lähdetty toteuttamaan, kuinka taloutta on hoidettu ja lisäksi kuinka varsinainen strategia on asetettujen mittareiden mukaan toteutunut.

Tärkeimpinä huomioina haluan nostaa esiin kaksi asiaa. Ensinnäkin olemme varovaisen tyytyväisiä siihen, että tarkastuslautakunnan korjausehdotuksia on lähdetty toteuttamaan, toki osin on vielä parantamisen varaa. Lisäksi aiemmin kaupunkiorganisaatiossa puhuttanut työntekijöiden jaksaminen vaikuttaa olevan menossa parempaan suuntaan, vaikka kannamme yhä huolta paikoittain kapeasta organisaatiosta ja yksittäisten työntekijöiden suuresta työkuormasta.

Taloutta tarkasteltuamme on nostettava esiin huoli kaupunkikonsernin taloudesta. Tilintarkastuskertomuksessa mainitaan riski merkittävään taloudelliseen riskiin, jos kaupungin erääntyneiden saamisten määrää tytäryhtiöiltä ei saada kuriin. Aihetta käsittelemään on perustettu työryhmä, jonka toimintaa tarkastuslautakunta tulee seuraamaan.

Toivomme että yhä kehittyvä arviointikertomuksemme on entistä selkeämpi, ja että havainnot on esitetty siten, että lukijan on helppo saada käsitys, kuinka yllä mainitut kolme tärkeää teemaa ovat toteutuneet kaupungissamme vuoden 2022 aikana.

Joakim Siirilä

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. TARKASTUSLAUTAKUNTA 2021-2025

2.1. Tarkastuslautakunnan kokoonpano

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 30.8.2021 (§63) valinnut tarkastuslautakunnan toimikaudeksi 2021–2025 seuraavat jäsenet ja varajäsenet:

varsinainen jäsen:

henkilökohtainen varajäsen:

Jukka-Pekka Kiilunen (8.5.2023 saakka)	Pirjo Talonen
Joakim Siirilä (8.5.2023 alkaen)	Pirjo Talonen
Helena Hautakangas (13.12.2021 saakka)	Ari-Pekka Ström
Pirjo Pälvi (13.12.2021 alkaen)	Ari-Pekka Ström
Katriina Savola	Mikko Savola
Jarkko Salo	Jari Lind
Liivia Viita-aho	Marjut Suoverinaho
Allan Roth	Anu Huhtinen

Lautakunnan puheenjohtajana on toiminut Jukka-Pekka Kiilunen 8.5.2023 saakka ja Joakim Siirilä 8.5.2023 alkaen. Varapuheenjohtaja on ollut Helena Hautakangas 13.12.2021 saakka ja Jarkko Salo 13.12.2021 alkaen. Pöytäkirjanpitäjänä toimi Marjo Mäkipelto.

Kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 20.6.2022 §51 valinnut kaupungin tilintarkastusyhteisöksi toimikaudeksi 2022–2025 Oy SK-Reviisorit Ab:n, jonka nimeämänä vastuullisena tilintarkastajana toimi tilintarkastaja Ilari Karhu. Vuoden 2022 tarkastussuunnitelma on esitelty tarkastuslautakunnalle 22.09.2022.

2.2. Tarkastuslautakunnan työskentely

Vuonna 2022 tarkastuslautakunnalla oli yhteensä kymmenen (10) kokousta. Tarkastuslautakunta on laatinut lautakunnan arviointisuunnitelman vuosille 2021–2025 (liite 9.2.) ja työohjelman vuosille 2021–2022 (liite 9.3.). Lautakunta on päättänyt sisäisestä työnjaostaan nimeämällä kullekin jäsenelle lautakunnan, jonka pöytäkirjoja jäsen seuraa.

Pöytäkirjojen seurannan työnjako:

Kaupunginhallitus	Jukka-Pekka Kiilunen Pirjo Pälvi
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Jarkko Salo Liivia Viita-aho
Tekninen lautakunta	Katriina Savola Allan Roth

Tarkastuslautakunta seuraa koko toimikautensa ajan talouden tasapainottamisohjelman toteutumista. Tämän tarkastusvuoden aikana tarkastuslautakunta tutustui painopistealueiden tulosityksiköiden toimintaan ja puitteisiin kuulemalla ja keskustelemalla vastuuhenkilöiden kanssa lautakunnan kokouksissa. Tarkastuslautakunnan nimeämä painopistealue vuodelle 2022 oli kaupungin ja konsernin hallinto ja talous sekä elinvoima.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut eri sektoreiden ja alueiden vastuuhenkilöitä koskien tilikautta 2022 seuraavasti:

- Kaupunginjohtaja Jarmo Pienimäki 24.1.2022
- Toimitusjohtaja Arja Väliaho, Ähtäri Eläinpuisto Oy 17.2.2022
kokous Hotelli Mesikämmenessä
- Teknisen toimen toimialajohtaja Tuomas Collin 31.3.2022
- Talous- ja hallintojohtaja Seppo Karjala 31.3.2022
- Sivistys- ja henkilöstöjohtaja Eija Kuoppa-aho 28.4.2022
- Luottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutetut 19.5.2022
- Talous- ja hallintojohtaja Seppo Karjala 3.11.2022
- Toimitusjohtaja Veijo Leino 21.11.2022
Ähtärin Energia ja Vesi Oy / Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy
kokous Ähtärin Energia ja Vesi Oy:n toimitiloissa
- Toimitusjohtaja Arja Väliaho, Ähtäri Eläinpuisto Oy 12.12.2022
kokous Hotelli Mesikämmenessä
- Elinvoimakoordinaattori Pertti Nurmi 11.1.2023
- Toimitusjohtaja Markus Sulkava 9.2.2023
Kiinteistö Oy Ähtärin Sairaalanmäki / Kiinteistö Oy Ähtärin Vuokratalot
kokous Kiinteistö Oy Sairaalanmäen toimitiloissa
- Ähtärin Energia ja Vesi Oy:n toimitusjohtaja Veijo Leino 30.3.2023
ja hallituksen puheenjohtaja Mikko Annala
- Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy:n toimitusjohtaja Tuomas Collin 30.3.2023
ja hallituksen puheenjohtaja Mikko Annala
- Sivistys- ja henkilöstöjohtaja Eija Kuoppa-aho 19.4.2023
- Talous- ja hallintojohtaja Seppo Karjala 19.4.2023
- Luottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutetut 10.5.2023

3. EDELLISEN VUODEN ARVIONTIKERTOMUKSEN JOHDOSTA TEHTYJEN TOIMENPITEIDEN ARVIOINTI

Tarkastuslautakunta jätti arviointikertomuksen vuodelta 2021 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi 6.6.2022. Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointikertomus ja siihen kirjatut havainnot ja esitykset kaupunginvaltuusto käsitteli 20.6.2022. Kaupunginhallitus esitti 10.10.2022 kaupunginvaltuustolle vastineen tarkastuslautakunnan arviointikertomuksesta 2021. Kaupunginvaltuusto käsitteli vastineen 14.11.2022. Tarkastuslautakunta merkitsi tiedoksi kaupunginhallituksen antaman vastineen arviointikertomuksesta 12.12.2022.

Arvioinnin pääkysymyksenä oli, mitä vaikutuksia tarkastuslautakunnan vuoden 2022 arviointikertomuksessa esittämällä ohjeilla ja suosituksilla on ollut. Vaikutuksia arvioitiin selvittämällä, mihin suositusten mukaisiin toimenpiteisiin toimialoilla on ryhdytty vuonna 2022. Tarkastuslautakunta haluaa kiinnittää huomiota siihen, että tarkastuslautakunnan tehtävänä, kuten myös arvioinnissa tehtyjen huomioiden ja suositusten, on toimia koko kaupungin, mutta erityisesti hallinnon ja johdon tukena.

3.1. Vuoden 2021 arviointikertomuksen suositusten käsittely

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota henkilöstön työhyvinvointiin organisaatiouudistuksen myötä. Organisaation ohuudesta kannetaan edelleen huolta, mutta työntekijöiden hyvinvointikysely ja sitä seuranneet työyksikkökäynnit ovat olleet hyviä toimia työhyvinvoinnin kartoittamiseksi. Organisaatiossa on huomioitava myös sijaisuusjärjestelyt ja niiden toimivuus. Avointen työpaikkojen rekrytointiprosessi tulee tehdä läpinäkyvämmäksi.

Tarkastuslautakunta oli kiinnittänyt huomiota kaupunginhallitusten kokousten lisäpykälien suureen määrään. Lisäpykälien määrä vuoden 2022 hallituksen kokouksissa (12 kpl) oli vähentynyt vuodesta 2021 (25 kpl).

Tarkastuslautakunta vaatii, että päätöksenteon avoimuuteen kiinnitetään huomiota. Tarkastuslautakunta ohjeisti arviointikertomuksessaan salassa pidettävien pykälien merkitsemisemisessä. Merkinnäissä on tapahtunut huomattavaa kehitystä, mutta päätösten luokittelussa julkisuuslain mukaan julkiseksi tai ei julkiseksi havaittiin puutteita. Tarkastuslautakunta suosittelee käsittelemään päätöksen julkisena niiltä osin kuin päätös voidaan käsitellä julkisena. Päätös täytyy pyrkiä muotoilemaan mahdollisuuksien mukaan niin, että salassapidettävät osat pykälästä, kuten nimet ja taloustiedot voidaan avata esimerkiksi erillisessä liitteessä, joka ei ole julkinen.

Tarkastuslautakunta kehottaa johtoa selvittämään ratkaisun vaarallisiin työyhdistelmiin, käyttöoikeuksiin ja niistä syntyviin riskeihin sekä huomioimaan tilintarkastajan ohjeistuksen niiden suhteen. Vaarallisia työyhdistelmiä esiintyy edelleen ostolaskujen ja palkanmaksun käsittelyssä.

Tarkastuslautakunta kehotti edellisessä arviointikertomuksessaan muistiotositteiden dokumentoituun hyväksyntään. Tilintarkastuksen suorittaman tarkastuksen mukaan muistiotositteiden suhteen ei ole havaittu huomautettavaa ja hyväksyntäkontrolli on

todettu toimivaksi. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen dokumentoinnissa tehtyihin muutoksiin tilanteen korjaamiseksi.

Tarkastuslautakunta oli havainnut, että vuoden 2021 toimintakertomuksen esittely konsernin osalta oli päivittämätöntä ja sen myötä konsernivalvonnan toteutumista ja konserniyhtiöiden rahoitustapahtumiin liittyviä riskejä on kuvattu toimintakertomuksessa niukasti. Konsernivalvonnan osalta tulisi kommentoida myös seurannasta, eli miten sitä on vastuutettu kunnan toimielimille. Toimintakertomuksessa tulisi myös arvioida myös konsernin tulevaa kehitystä. Vuoden 2022 tilinpäätökseen on kokonaisuudessaan uuden strategian myötä tehty päivityksiä ja myös konsernien osalta on paremmin panostettu toteutumien avaamiseen. Konsernin osalta tavoitteita ja mittareita ei ole kuitenkaan vielä toteutumisvertailussa tuotu selkeästi esille. Tarkastuslautakunta kehottaa edelleen panostamaan tilinpäätöksen selkeyttämiseen.

Kaupungin tytäryhtiöiden myyntisaamisten selvittämiseksi on kaupunginhallitus tarkastuslautakunnalle arviointikertomuksen vastineessa esittänyt työryhmän perustamista. Tarkastuslautakunta pyytääkin nyt selvitystä tuon työryhmän perustamisesta ja edistymisestä.

Tarkastuslautakunta on edellisessä arviointikertomuksessaan vaatinut, että aloitetaan käyttöomaisuuden inventointi sekä luodaan selkeä toimintaohje säännölliseen toimintaan. Tarkastuslautakunta pyytää saada selvityksen tuon toimintaohjeen laatimisesta sekä inventoinnin edistymisestä.

4. HAVAINNOT TILINTARKASTUSKERTOMUKSESTA 2022

Tilintarkastuksen raporteissa on suosituksia, joiden tavoitteena on parantaa sisäisiä prosesseja ja välttää sisäisen valvonnan puutteita, jotka saattavat johtaa oleellisiin taloudellisiin menetyksiin ja virheisiin. Tämän vuoksi raporteissa esitetyt suositukset tulee huomioida ja niihin tulee reagoida. Tarkastuslautakunta suosittelee vahvasti, että tilintarkastuskertomus annetaan tiedoksi myös kirjanpitäjille ja, että siinä esille tuotuja asioita käsitellään taloushallinnossa.

Aiemmissa tilintarkastuksen raporteissa on huomautettu, että poistoajat eivät aina vastaa taloudellista käyttöikää. Poistoja on saatu tasattua ja kokonaan käytöstä poistetut kiinteistöt alas kirjattua. Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että poistolaskenta on toteutettu valtuuston hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti.

Merkittävimmät erääntyneiden saamisten saldot tulevat konserniyhtiöiltä. Kaupungin myyntisaamisiin sisältyy merkittäviä summia pitkään erääntyneitä saatavia tytäryhtiöiltä. Johdon huolellisuusvelvoitteeseen voidaan katsoa kuuluvan myös saatavien perinnän asianmukainen toteuttaminen ja tytäryhtiöiden myyntisaamisten osalta perintäprosessia tulee tehostaa. Myyntisaamiset tytäryhtiöiltä ovat edelleen kasvaneet tilikaudella 2022. Tilintarkastajien näkemyksen mukaan näihin eriin saattaa sisältyä merkittävää taloudellista riskiä niiden realisoituessa.

Tarkastuslautakunta pyytää käsittelemään talousarviopoikkeamat tilivuoden aikana, jotta poikkeamiin voidaan reagoida rahoitustarpeen kattamiseksi.

Konsernin osalta tarkastuslautakunta pyytää kiinnittämään huomiota kiinteistöverojen ja kuntayhtymien välisten tapahtumien oikeanlaiseen eliminointiin.

5. KAUPUNGIN TALOUDEN TASAPAINOISUUS

Ähtärin kaupungin tilinpäätös 31.12.2022 on 1 696 865 euroa ylijäämäinen ja tervehdyttämissuunnitelmaan kertyneitä ylijäämiä on yhteensä 4 287 044 euroa. Valtiovarainministeriön asettaman työryhmän edellyttämiin vaatimuksiin alijäämien kattamiseksi on päästy ja kaupungin talous on sellaisenaan tasapainoinen eikä täytä Kuntalain kriisikuntakriteereitä.

Vuosi	Tervehdyttämissuunnitelma	Toteutuma / arvio	Alijäämä
			-6 012 057
2016	1 365 000	2 002 025	-4 010 032
2017	1 130 000	2 897 964	-1 112 068
2018	580 000	1 001 830	-110 234
2019	790 000	2 644 715	2 534 477
2020	KV hyv. suun.muutos 50 000	-263 761	2 270 717
2021	KV hyv. suun. muutos. 50 000	319 462	2 590 179
2022	KV hyv. suun. muutos 1 517 832	1 696 865	4 287 044
Yhteensä		10 299 100	4 287 044

Kaupunkikonsernin 2022 tulos on 147 000 euroa ylijäämäinen ja edellisen tilikauden alijäämä yhteensä laskettuna on -4 457 000 euroa, mikä on 964 000 euroa suurempi kuin vuonna 2021.

Ähtärillä on 12 tytäryhtiötä, jotka yhdistellään konsernitilinpäätökseen. Tytäryhtiöiden yhteenlaskettu tappio tilikaudelle on -1 459 000 euroa. Tytäryhtiöiden lisäksi konsernitilinpäätökseen yhdistellään Ähtärin kuntayhtymät omistusosuuksien suhteessa. Eri kuntayhtymien osuus kuntakonsernin tuloksesta oli -89 000 euroa.

Kaupungin talous on tämänhetkisen tilanteen perusteella tasapainossa. Tasapainoa haastavat isot investointiprojektit, mutta laskelmien perusteella niistä tullaan selviämään. Kuntakonsernin talouden tasapaino on huomattavasti epävarmempaa erityisesti tytäryhtiöiden kannattavuuden osalta. Tytäryhtiöiden tappio on suuri ja tytäryhtiöitä on monta. Tytäryhtiöiden osalta toiminta ei ole järjestetty tuloksellisella eikä tarkoituksen mukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta on jo edellisessä arviointikertomuksessaan vaatinut johtoa tekemään suunnitelman konsernin

kannattavuuden parantamiseksi sekä ryhtyvän toimenpiteisiin tytäryhtiöiden toiminnan jatkuvuuden selvittämiseksi ja konsernijohto on luvannut, että ”Vastaisuudessa kiinnitämme aiempaa enemmän huomiota konsernivalvonnan toimeenpanoon sekä konsernin tulevaan kehitykseen.” Tarkastuslautakunta seuraakin vuonna 2023 etenkin konsernivalvonnan kehittymistä.

6. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Ähtärin kaupunginvaltuusto on 13.12.2021 §101 hyväksynyt uuden strategian vuosille 2022–2025. Uusi strategia on laadittu selkeämmäksi ja tiiviimmäksi, jossa tavoitteet ja niiden mittarit on esitetty helposti luettavassa muodossa. Valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaan tavoitteena on pysyä myös talousarviossa. Talousarviossa esitettyjen määrärahojen käyttö vastualueiden osalta toteutui olennaisilta osin.

Tarkastuslautakunta toteaa, että vuoden 2022 tilinpäätös on laadittu uuden kaupunkistrategian, tavoitteiden ja mittareiden mukaisesti. Tavoitteet on asetettu selkeästi, mutta tilinpäätös on kuitenkin kokonaisuudessaan vielä sekava ja vaatii uudistamista. Tarkastuslautakunta ehdottaa, että vuoden 2023 tilinpäätöstä selkeytetään. Strategia tulee myös päivittää tarvittaessa vuosittain, jolloin toiminnan ohjaaminen strategian kautta saadaan näkyvämmäksi.

6.1. Toiminnalliset tavoitteet

6.1.1. Yleiset tavoitteet

Sitova tavoite 2022 ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Ähtäri-brändin vahvistaminen: imago ja tunnettavuus, esiintyvyys mediassa.	hyvä
Kehittyvä kaupunkikonserni: kiinteistöjohtamisjärjestelmä ja yritysten yhteistyö.	kehitettävää: kaupunkikonsernin kehittäminen ei ole avattuna tilinpäätöksessä
Kestävä kaupunkisuunnittelu: edistetään kaavoituksella.	hyvä
Tehokas ja laadukas kustannusrakenne: Kuntalain mukaisten tunnuslukumittareiden arvot täyttyvät / ylittävät tavoitteet.	hyvä
Hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset: toteutetut palautekyselyt hyvinvointikertomus	hyvä

Innostava työnantaja	kehittettävää: mittarin tarkennusta ja avaamista, mitä tehty innostavuuden hyväksi organisaatiouudistuksen vaikutukset?
Energinen henkilöstö sairauspoissaolot	kehittettävää: työhyvinvoinnin suhteen nousevien toistuvien teemojen esille nostot
Kehittyvät hyvinvointi- ja oppimisympäristöt: oppilasmäärät, harrastajamäärät	kehittettävää: harrastajamäärien mittarointi
Oikea-aikainen, avoin ja monikanavainen markkinointi ja viestintä	hyvä: viestintäsuunnitelman valmistuminen 2022, tarpeen vielä sen toimeenpaneminen
Digitalisaatiopalvelutuotannossa	hyvä

6.1.2. Hyvinvointipalvelut

Sitova tavoite 2022 ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Joustava varhaiskasvatus: palvelua on tarjolla ja sitä tarvitaan, palvelu on laadukasta	kehittettävää: määrätavoitteet ja asiakaskyselyn toteutuminen jäivät epäselviksi
Reagoiva koulutustarjonta: laaja koulutustarjonta, uusien koulutilojen rakentuminen	hyvä määrätavoitteet jäivät kuitenkin epäselviksi
Innostava vapaa-aikatoimi: aktiivinen kolmas sektori, erilaiset tapahtumat	hyvä Mittareiden määrätavoitteet avattu monipuolisesti, olisiko mahdollista jopa yksinkertaistaa esitystapaa
Palveleva sote	kehittettävää: asetettujen mittareiden seuranta

6.1.3. Elinvoima

Sitova tavoite 2022 ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Olemassa olevat ja uudet yritykset	hyvä
Kestävät investoinnit	hyvä Mittareiden määrätavoitteet
Kolmannen sektorin aktiivisuus	hyvä Mittareiden määrätavoitteet

6.1.4. Tila- ja infrapalvelut

Sitova tavoite 2022 ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Kestävä kaupunkisuunnittelu: asiakastyytyväisyyskyselyn toteuttaminen, kaavoitukset	hyvä
Ympäristöt ja vesistöt: Puhdas luonto ja puhtaat vesistöt: ympäristön tilan seuranta ja ympäristöhankkeita	hyvä
Palvelevat kulkuyhteydet: toteutettu infranparannushankkeita	hyvä
Laadukas tontti- ja tilatarjonta: tontteja on tarjolla eri sijainneista ja eri hintaisia, vuokra-asuntojen käyttöaste on korkea, kiinteistöstrategian valmistelut, uusien tilojen rakentamiset	hyvä

6.1.5. Konsernin toiminnalliset tavoitteet

Konsernin osalta strategian tavoitteita ei ole taulukoitu eikä niitä ole avattu strategian mukaisesti.

Sitova tavoite 2022 ja mittari	Tarkastuslautakunnan arviointi
Talouden tasapainottaminen ulkoisia rahavirtoja hyödyntäen, tulouttaminen	kehitettävää
Kaupungin omistajaohjaus tytäryhtiöissä	kehitettävää: suunnitelma konsernin kannattavuuden parantamiseksi
Tytäryhtiöiden tuottama lisäarvo	hyvä
Henkilöstön määrä ja osaaminen vastaavat muuttuviin tarpeisiin	hyvä

6.2. Toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunta on tyytyväinen, että toiminnallisten tavoitteiden arviointi on nyt mahdollista uuden strategian ja sen myötä selkeiden mittareiden ja niiden esille tuomiseen myös tilinpäätöksessä havainnoitavaksi. Kehitettävää on kuitenkin vielä monin paikoin näiden mittareiden ja niiden tulosten esittämisessä. Tavoitteiden toteutumisen arvioinnissa on huomioitava mitä mittareita on asetettu ja tuoda niitä vastaavat tiedot selkeästi esille. Tarkastuslautakunta on uudistetun strategian ja sen myötä uudistetun tilinpäätöksen vuoksi tarkastellut toiminnallisia tavoitteita valittujen mittareiden arvioitavuuden kautta vertailemalla onko seurattaviin mittareihin annettu tuloksia. Vain seuraamalla strategiassa valittujen mittareiden toteutumista voidaan tehdä strategian mukaista toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointia.

Kokonaisuudessaan tarkastuslautakunta toivoo, että konsernin omistajaohjauksessa hallituksella olisi aktiivisempi rooli. Myös mahdollisilta osin valtuuston tiedottaminen omistajaohjauksesta lisäisi läpinäkyvyyttä julkisen hallinnon omistamisessa yhtiöissä.

6.3. Taloudellisten tavoitteiden arviointi

Vertailemalla talousarviota ja vuoden 2022 toetumaa on nähtävissä, että Kaupunginhallitus sekä Tila- ja infrapalvelut ovat ylittäneet vuoden 2022 talousarvion 32 %. Muiden tulokokonaisuuksien suhteen pysytty suunnilleen talousarvion puitteissa.

Konserni yhtiöiden osalta taloudelliset tavoitteet jäivät saavuttamatta Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy:llä, Kiinteistö Oy Ähtärin vuokrataloilla, Kiinteistö Oy Ouluvedellä, Ähtärin liikunnan tuki Oy:llä, Hotelli Mesikämmen Oy:llä sekä Ähtärin Eläinpuisto Oy:llä. Tarkastuslautakunta yhä painottaa edellä mainittujen yhtiöiden tilanteen seuraamista ja perustetun työryhmän aktiivista työskentelyä ja tiedottamista.

7. TARKASTUSLAUTAKUNNAN ESITYS KAUPUNGINVALTUUSTOLLE

Tarkastuslautakunta esittää valtuustolle, että kaupungin hallintoa kehitetään ja uudistetaan olennaisella ja perusteellisella tavalla. Tarkastuslautakunta pitää ratkaisevan tärkeänä, että ulkoisen tarkastuksen esille tuomat epäkohdat korjataan ilman aiheetonta viivettä, jotta hyvä hallintotapa toteutuisi kaupungin kaikissa toiminnoissa. Hyvä hallintotapa ei ole muodollisuus, vaan perusta tulokselliselle ja tarkoituksenmukaiselle toiminnalle ja siten myös palveluiden tuotannolle ja verovarojen harkitulle käytölle.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että kaupungin eri toimielimet tiedostavat kunkin toimielimen tehtävät, oikeudet, velvollisuudet ja merkityksen kuntaorganisaatiossa. Ylintä päätäntävaltaa käyttävä valtuusto edustaa veronmaksajia ja palveluiden tarvisijoita. Kaupunginhallitus ja johtavat viranhaltijat edustavat palveluiden tuottajia ja verorahojen käyttäjiä. Tilintarkastaja todentaa toiminnan laillisuutta ja tarkastuslautakunta seuraa ensisijaisesti valtuuston asettamien tavoitteiden saavuttamista. Valtuusto tarvitsee tehtävänsä hoitamiseen kuntalaisten tuen ja kaikki

muut kaupungin toimitukset valtuuston tuen. Omistajapolitiikka ja konserniohje ohjaavat kuntakonserniin kuuluvia tytäryhteisöjä. Tytäryhteisöjen heikko taloudellinen tilanne on syytä ottaa vakavasti ja hyvinvointialueiden tuomat muutokset konsernitilinpäätökseen otettava selvitykseen.

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2022 kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto pyytää arviointikertomuksessa esitetyistä havainnoista kaupunginhallituksen selvitykset niin, että ne voidaan käsitellä vuoden 2023 lokakuun loppuun mennessä valtuuston kokouksessa. Tarkastuslautakunta pitää määrääjän asettamista tärkeänä, jotta hallituksen lausuntoa ja valtuuston sen pohjalta antamaa ohjeistusta voidaan hyödyntää vuoden 2024 talousarviokäsittelyssä ja toimintojen kehittämisessä.

9. ALLEKIRJOITUKSET

ÄHTÄRIN KAUPUNGIN TARKASTUSLAUTAKUNTA

Ähtärissä 29.05.2023

Joakim Siirilä
puheenjohtaja

Jarkko Salo
varapuheenjohtaja

Pirjo Pälvi
jäsen

Katriina Savola
jäsen

Allan Roth
jäsen

Liivia Viita-aho
jäsen

9. LIITTEET

9.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään Kuntalain (10.4.2015/410) 14 luvun §121 sekä Ähtärin kaupungin hallintosäännön (20.6.2022) 10 luvussa. Tarkastuslautakunta on Kuntalain mukainen lautakunta, jonka valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten.

Kuntalain §121 mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. Valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.
2. Arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.
3. Arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.
4. Huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.
5. Valvoa 84§ säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.
6. Valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi.

Kunnan hallintosääntömallin §72 (Kuntaliitto 2021) mukaan kuntalaissa säädettyjen tehtävien lisäksi, tarkastuslautakunnan on:

1. Seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi.
2. Huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa.
3. Tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksen mukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisenä pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista.

Kunnanhallitus voi poiketa tarkastuslautakunnan esityksestä lautakuntaa koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi ja talousarvioksi kunnan hallintosäännön ja talousarvioesityksen yhteensovittamiseen liittyvästä perustellusta syystä. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheita.

Tilintarkastuksen päämääränä on tarkastustietoa tuottamalla varmistaa Ähtärin kaupungin (hallintosääntö 20.6.2022 §65–72):

- hallinnon ja taloudenhoidon laillisuutta
- sisäisen valvonnan ja konsernivalvonnan toimivuutta
- kirjanpidon ja muun laskentatoimen oikeellisuutta ja riittävyyttä
- tilinpäätöksen ja sen keskeisen talous- ja tulostiedon oikeellisuutta ja riittävyyttä
- tilinpäätösten merkittävien poikkeamien selvittäminen
- valtionosuuksien käytön perusteita ja oikeellisuutta
- Kuntalain §122 on määritellyt tilintarkastajan tehtävät.

Kuntalain §122 Tilintarkastus:

Valtuusto valitsee hallinnon ja talouden tarkistamista varten tilintarkastusyhteisön, jonka tulee olla julkishallinnon ja –talouden tilintarkastuslautakunnan hyväksymä yhteisö (JHTT-yhteisö) ja vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi julkishallinnon ja –talouden hyväksytty tilintarkastaja (JHTT-tilintarkastaja). Tilintarkastajat toimivat tehtävissään virkavastuulla. Tilintarkastusyhteisö voidaan valita kerrallaan enintään kuuden tilikauden hallinnon ja talouden tarkastamista varten.

Tilintarkastajalla on oltava edellytykset riippumattoman ja riittävän laajan tilintarkastuksen toimittamiseen. Jos edellytykset riippumattomaan tarkastukseen puuttuvat, tilintarkastajan on kieltäydyttävä vastaanottamasta tehtävää tai luovuttava siitä. Tilintarkastajana ei saa toimia henkilö, joka §75 mukaan ei ole vaalikelpoinen tarkastuslautakuntaan.

Kunnan tytäryhteisön tilintarkastajaksi on valittava kunnan tilintarkastusyhteisö, jollei tästä poikkeamiseen ole perusteltua tarkastuksen järjestämiseen liittyvää syytä.

9.2. Tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelma vuosille 2021–2025 (päivitetty 22.9.2022)

Arviointityön suorittamisen perusteet

Tarkastuslautakunnan suorittaman arvioinnin tulokset raportoidaan valtuustolle osoitetussa arviointikertomuksessa sekä mahdollisissa väliraporteissa. Arvioinnin lautakunta toteuttaa käyttämällä muun muassa seuraavia toimintatapoja:

1. Tarkastuslautakunta seuraa kunnan toimielinten ja johtavien viranhaltijoiden toimintaa. Lautakunta sopii keskinäisellä työnjaolla eri toimielinten hallinnon seuraamisesta sekä kerää tietoja palvelutoiminnan toimivuudesta ja tavoitteiden toteutumisen tilanteesta. Salassa pidettävän aineiston käytettäväksi saamisesta lautakunta päättää erikseen.

Lautakunnan jäsenten hallinnon seurantavastuu on seuraava:

ELIN/LAUTAKUNTA	TARKASTUSLAUTAKUNNAN JÄSENET
KAUPUNGINHALLITUS	Jukka-Pekka Kiilunen ja Pirjo Pälvi
SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA	Jarkko Salo ja Liivia Viita-aho
TILA- JA INFRAPALVELUIDEN LAUTAKUNTA	Katriina Savola ja Allan Roth

2. Lautakunta pyytää kaupungin organisaatiolta erikseen päätettäviä selvityksiä toiminnasta arvioinnin tueksi (esimerkiksi toimialojen itsearviointien yhteenvetoja, asiakaspalauteyhteenvetoja ja mahdollisia sisäisen tarkastuksen yhteenvetoraportteja, laatuauditointeja, palveluiden prosessikuvauksia, talouden ja toiminnan seurantaraportteja, osavuositarkastukset, kuntayhtymien arviointikertomukset).
3. Kokouksiin kutsutaan tarvittaessa kaupungin/arvioitavan kohteen viranhaltijajohdon lisäksi luottamushenkilöjohtoa, henkilökunnan edustajia, tytäryhtiöiden edustajia ja mahdollisia muita sidosryhmän edustajia selvittämään omasta näkökulmastaan arviointikohteen toimintaa, tavoitteita ja niiden toteutumista. Tarvittaessa haastateltaville jaetaan ennakkoon täytettäväksi arviointilomake toimialan /vastualueen toiminnasta ja taloudesta. Lomake ei ole julkinen eikä sitä liitetä pöytäkirjaan.
4. Lautakunta tekee tutustumis- ja arviointikäyntejä kunnan hallintokuntiin /toimipisteisiin ja muihin palvelupisteisiin työohjelman mukaisesti. Tarvittaessa käydään tutustumassa tytäryhteisöihin.
5. Arvioitavan vuoden tilinpäätös toimintakertomuksineen on asiakirja, josta ilmenevien tietojen perusteella arviointi ensisijaisesti suoritetaan.

6. Tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan tehdään yhteisarviointeja esim. seutukunnan muiden kuntien kanssa yhteisesti järjestettyjen toimintojen osalta.

Lautakunnan jäsenten toimintavalmiuksien kehittämistä tuetaan mm. osallistumalla alan koulutuksiin.

Tilintarkastuksen toteutumisen seuranta

Tilintarkastajan vuotuinen työohjelma annetaan tarkastuslautakunnalle tiedoksi. Tilintarkastaja raportoi vuoden aikana sopimuksen mukaisesti työohjelman toteutumisesta sekä olennaisista havainnoista. Yhteenveto koko vuoden tarkastuksista tehdään tilintarkastuskertomuksen yhteydessä.

Tilintarkastajan valtuustokauden suunnitelmat ja vuosittaiset työohjelmat laaditaan siten, että ne tukevat kunnan tarkastustoimen laaja-alaista ja asianmukaista toteutumista. Tilintarkastuksen työn lähtökohtana on kaupungin toimintaorganisaatio ja -ympäristö ja niihin liittyvät olennaiset riskit. Riskienkartoituksen avulla määritellään tarkastuksen painopistealueet tarkastustyön perustaksi.

Tarkastussuunnitelman ja vuotuisten työohjelmien käsittelyn yhteydessä tarkastuslautakunta arvioi myös tarkastukseen käytössä olevien resurssien riittävyyttä.

Tarkastuslautakunnan toimikauden 2021–2024 painopistepistealueet:

TILIKAUSI	PAINOPISTEALUE
2021	Kaupungin ja konsernin hallinto ja talous, elinvoima
2022	Kaupungin ja konsernin hallinto ja talous, elinvoima
2023	Tila- ja infrapalvelut
2024	Sivistys- ja hyvinvointi

9.3. Tarkastuslautakunnan työohjelma 2022–2023

Tarkastuslautakunnan vuosikello, aiheet ja kuultavat tarkentuvat aina vuoden mittaan.

Tammikuun kokous

- Kaupunginjohtajan ajankohtaiskatsaus
- Painopistealueen edustajan kuuleminen
- Tilintarkastajan tarkastusraportti
- Tilintarkastajan kilpailutus

Helmikuun kokous

- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen /Eläinpuiston toimitusjohtaja
- Tilinpäätösten aikataulujen tilannekatsaus

Maaliskuun kokous

- Tarkasteltavan vuoden tavoitteiden toteutuminen teknisessä toimessa
- Talous- ja hallintojohtajan ajankohtaiskatsaus
- Kaupungin toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen läpikäyminen /talous- ja hallintojohtaja
- Arviointikertomuksen valmistelun aloittaminen

Huhtikuun kokous

- Tarkasteltavan vuoden tavoitteiden toteutuminen sivistystoimessa
- Arviointikertomuksen kokoaminen

Toukokuun kokous

- Luottamusmiesten ja työsuojaletuvaltuutettujen kuuleminen
- Tilintarkastajan yhteenvetoraportti ja tilintarkastuskertomus
- Selvitysten hankkiminen tilintarkastuskertomukseen mahdollisesti sisältyvistä muistutuksista asianomaisilta ja kaupunginhallitukselta
- Esityksen tekeminen valtuustolle hallituksen vastuuvapauden myöntämisestä tarkasteltavalta tilikaudelta

Kesäkuun kokous

- Henkilöstökertomus
- Tilintarkastajan valinta vuosille 2022–2025
- Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen hyväksyminen

Syyskuun kokous

- Tilintarkastajan tarkastussuunnitelma ja työohjelma
- Tarkastuslautakunnan työsuunnitelma

Lokakuun kokous

- Osavuosikatsaus
- Sidonnaisuuksien tarkastaminen

Marraskuun kokous

- Tarkastuslautakunnan arviointilomake
- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen /Ähtärin Energia ja Vesi Oy:n toimitusjohtaja

Joulukuun kokous

- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen /Eläinpuiston toimitusjohtaja
- Arviointikertomuksen vastineen tarkastelu

2023

Tammikuun kokous

- Elinvoimakoordinaattorin kuuleminen
- Tilintarkastajan väliraportti

Helmikuun kokous

- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen /Vuokratalot Oy:n toimitusjohtaja
- Tilinpäätösten aikataulujen tilannekatsaus

Maaliskuun kokous

- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen / Ähtärin Energia ja Vesi Oy:n toimitusjohtaja
- Konserniyhtiöiden edustajien kuuleminen /Ähtärin Kiinteistöhuolto Oy:n toimitusjohtaja
- Arviointikertomuksen valmistelun aloittaminen

Huhtikuun kokous

- Henkilöstökertomus 2022 /henkilöstöjohtaja
- Tilinpäätös vuodelta 2022 /talousjohtaja
- Arviointikertomuksen kokoaminen

Toukokuun kokous

- Luottamusmiesten ja työsuojeluvaltuutettujen kuuleminen
- Tilintarkastajan yhteenvetoraportti ja tilintarkastuskertomus

Kevätkauden päätöskokous

- Esityksen tekeminen valtuustolle hallituksen vastuuvapauden myöntämisestä tarkasteltavalta tilikaudelta
- Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen hyväksyminen